

Alina BARBU
autor coordonator

Radu Florin GEAMĂNU
autor coordonator

Andrei Viorel IUGAN
Elena Adriana FILIMON
Dragoș Enrico DEDIU

LEGEA NR. 253/2013
PRIVIND EXECUTAREA PEDEPSELOR,
A MĂSURILOR EDUCATIVE ȘI A ALTOR MĂSURI
NEPRIVATIVE DE LIBERTATE DISPUSE
DE ORGANELE JUDICIARE
ÎN CURSUL PROCESULUI PENAL

Comentarii și jurisprudență

Cuprins

Abrevieri.....	9
Cuvânt-înainte	7
TITLUL I. DISPOZIȚII GENERALE	13
CAPITOLUL I. Domeniul și scopul reglementării	13
CAPITOLUL II. Principii	31
CAPITOLUL III. Caracterul jurisdicțional al executării	72
CAPITOLUL IV. Colaborarea cu instituțiile din comunitate în executarea pedepselor și a măsurilor neprivative de libertate	92
TITLUL II. EXECUTAREA PEDEPSELOR NEPRIVATIVE DE LIBERTATE	119
CAPITOLUL I. Executarea pedepsei amenzii aplicabile persoanei fizice	119
CAPITOLUL II. Executarea pedepsei amenzii aplicabile persoanei juridice	151
CAPITOLUL III. Executarea pedepsei accesorii a interzicerii exercitării unor drepturi.....	162
CAPITOLUL IV. Executarea pedepselor complementare	172
<i>Secțiunea 1. Executarea pedepselor complementare aplicabile persoanei fizice</i>	172
<i>Secțiunea a 2-a. Executarea pedepselor complementare aplicabile persoanei juridice</i>	239
CAPITOLUL V. Efectele fuziunii, absorbției, divizării, reducerii capitalului social, dizolvării sau lichidării persoanei juridice în faza de executare	270
TITLUL III. EXECUTAREA MĂSURILOR DE SUPRAVEGHERE ȘI A OBLIGAȚIILOR DISPUSE DE INSTANȚĂ POTRIVIT CODULUI PENAL	275
CAPITOLUL I. Dispoziții generale	275
CAPITOLUL II. Amânarea aplicării pedepsei	286
CAPITOLUL III. Suspendarea executării pedepsei sub supraveghere	379
CAPITOLUL IV. Liberarea condiționată.....	406
TITLUL IV. DISPOZIȚII PRIVIND EXECUTAREA MĂSURILOR EDUCATIVE NEPRIVATIVE DE LIBERTATE	453
CAPITOLUL I. Dispoziții generale	453
CAPITOLUL II. Executarea măsurilor educative neprivative de libertate.....	474
CAPITOLUL III. Dispoziții comune	504
TITLUL V. EXECUTAREA MĂSURILOR DE SIGURANȚĂ	553
TITLUL VI. OBLIGAȚIILE IMPUSE ÎN CAZ DE AMÂNARE SAU ÎNTRERUPERE A EXECUTĂRII PEDEPSEI DETENȚIUNII PE VIAȚĂ SAU A ÎNCHISORII	629

TITLUL VII. MĂSURILE PREVENTIVE NEPRIVATIVE DE LIBERTATE	653
CAPITOLUL I. Măsurile preventive neprivative de libertate aplicabile persoanei fizice	653
CAPITOLUL II. Măsurile preventive aplicabile persoanei juridice	681
TITLUL VIII. EXECUTAREA OBLIGAȚIILOR STABILITE DE PROCUROR ÎN CAZUL RENUNȚĂRII LA URMĂRIREA PENALĂ	697
TITLUL IX. DISPOZIȚII TRANZITORII ȘI FINALE	735
ANEXE	
Anexa nr. 1.....	744
Anexa nr. 2.....	753
Anexa nr. 3.....	762

Titlul I

DISPOZIȚII GENERALE

CAPITOLUL I

Domeniul și scopul reglementării

Art. 1. Domeniul de reglementare

Prezenta lege reglementează modul și condițiile în care sunt executate:

- a) pedeapsa amenzii;
- b) pedeapsa accesorie;
- c) pedepsele complementare: interzicerea exercitării unor drepturi, degradarea militară, publicarea hotărârii de condamnare, dizolvarea persoanei juridice, suspendarea activității sau a uneia dintre activitățile persoanei juridice, închiderea unor puncte de lucru ale persoanei juridice, interzicerea de a participa la procedurile de achiziții publice, plasarea sub supraveghere judiciară, afișarea sau publicarea hotărârii de condamnare;
- d) măsurile de supraveghere și obligațiile impuse de instanță în cazul amânării aplicării pedepsei, suspendării executării pedepsei sub supraveghere și liberării condiționate;
- e) măsurile educative neprivative de libertate: stagiul de formare civică, supravegherea, consemnarea la sfârșit de săptămână; asistarea zilnică;
- f) obligațiile impuse de instanță în cazul liberării minorului din executarea unei măsuri educative privative de libertate;
- g) măsurile neprivative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal: controlul judiciar, controlul judiciar pe cauțiune;
- h) obligațiile impuse de instanță în cazul acordării amânării sau întreruperii executării pedepsei;
- i) obligațiile impuse de procuror în cazul dispunerii renunțării la urmărirea penală.

Legislație anterioară

art. 1 și 1¹ din O.G. nr. 92/2000 privind organizarea și funcționarea serviciilor de protecție a victimelor și reintegrare socială a infractorilor.

Legislație conexă națională

art. 22 (Dreptul la viață și la integritate fizică și psihică), 23 alin. (12) (Libertatea individuală) și 26 (Viața intimă, familială și privată) din Constituție; art. 61-70, 80-99, 101, 104 și 107-127 C. pen.; art. 478 și urm. C. pr. pen.; art. 1 și 2 din Legea nr. 252/2013; art. 171 și 200-227 din Legea nr. 302/2004; art. 1-1² și 3 din Regulamentul de aplicare a Legii nr. 252/2013.

Standarde internaționale

➤ **Europene:** art. 7 (Nicio pedeapsă fără lege) din Convenția europeană; art. 49 (Principiile legalității și proporționalității infracțiunilor și pedepselor) din Carta drepturilor fundamentale; Regulile europene referitoare la sancțiuni și măsuri comunitare; Regulile Europene de Probațiune; Recomandarea privind minorii subiect al unor sancțiuni și măsuri; Recomandarea Rec (2000) 22 a

Comitetului de Miniștri cu privire la îmbunătățirea punerii în aplicare a normelor europene privind sancțiunile și măsurile comunitare; Recomandarea privind normele europene cu privire la sancțiunile și măsurile comunitare; Decizia-cadru 2008/947/JAI; Decizia-cadru 2008/829/JAI.

➤ **Internaționale:** Declarația Universală a Drepturilor Omului; Principiile de la Riad; Regulile de la Tokyo; Regulile de la Beijing; Convenția ONU cu privire la drepturile copilului; Regulile ONU pentru tratamentul femeilor deținute și măsuri neprivative de libertate pentru femeile care au comis infracțiuni.

Comentariu

(1.) Aspecte cu caracter general. Legea, în ansamblul său, reglementează un segment distinct de sancțiuni și măsuri, și anume cele neprivative de libertate, nu în mod necesar ca o alternativă la cele privative de libertate, ci ca un deziderat al reeducării în cadrul comunității a persoanelor care au săvârșit fapte prevăzute de legea penală.

Din paleta generoasă de astfel de măsuri și sancțiuni și sistemele aferente aplicării acestora, se distinge sistemul de probațiune, acel serviciu public care contribuie major la înfăptuirea actului de justiție și căruia legiuitorul i-a conferit menirea de a desfășura activități specifice, în interesul comunității, în scopul reabilitării sociale a infractorilor, al diminuării riscului de săvârșire a unor noi infracțiuni și al creșterii gradului de siguranță în comunitate. În acest sens este, de altfel, și textul art. 1 din Legea nr. 252/2013. Prin dezvoltarea unui sistem robust și eficient de sancțiuni și măsuri comunitare, se urmărește reducerea costurilor, de orice natură, inclusiv cele sociale, ale executării sancțiunilor și măsurilor penale, dar și valorificarea potențialului persoanelor supuse acestor măsuri și menținerea siguranței comunității. Sistemul de probațiune, deși ocupă un loc generos în economia Legii, nu este singurul care contribuie la aceste deziderate, el fiind completat, potrivit competențelor, de o serie de numeroase alte sisteme, autorități sau persoane juridice ori fizice cărora legiuitorul le-a încredințat misiunea asigurării punerii în executare a măsurilor și sancțiunilor neprivative de libertate, de exemplu, Ministerul Afacerilor Interne, oficiul registrului comerțului, psihologi la familie etc.

Articolul 1 enumeră cele 9 domenii, relaționate, dar relativ eterogene, pe care textul Legii le cuprinde și le detaliază, în efortul de abordare într-un singur act normativ a executării pedepselor neprivative de libertate. Demersul reprezintă o continuare firească a cursului impus de noul Cod penal, de concentrare a eforturilor societății în general, dar, mai ales, ale justiției, spre formele neprivative de libertate ale pedepselor, însă nu ca alternative la închisoare, ci ca forme distincte de sancțiune¹, mai aproape de valorile europene și de spiritul umanist al prezentului. Acesta este și motivul pentru care pachetul de legi necesare intrării în vigoare, la 1 februarie 2014, a noului Cod penal și a noului Cod de procedură penală, a cuprins două reglementări destinate probațiunii – legea analizată în acest volum și Legea nr. 252/2013, care vizează organizarea și funcționarea sistemului de probațiune. Abordarea este una novatoare, legea abordând în mod unitar domenii care par, la o primă analiză, nerelaționate decât prin faptul că nu presupun privarea de libertate a persoanelor supuse sancțiunilor și măsurilor. Dincolo de acest element evident, însă, domeniile se completează în mod firesc, astfel încât funcțiile sancțiunilor și măsurilor neprivative de libertate să fie atinse pe deplin.

¹ În acest context menționăm faptul că există unele studii care arată că reglementarea sancțiunilor distincte, și nu ca alternative la pedeapsa închisorii nu au determinat o reducere a acesteia, ci au determinat o sporire, în general, a numărului persoanelor față de care au fost dispuse sancțiuni și măsuri privative de libertate - *lărgirea rețelei (widening the net)*. A se vedea, în acest sens, United Nations Office on Drugs and Crime, *Handbook of basic principles and promising practices on Alternatives to Imprisonment*, https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/crimeprevention/Handbook_of_basic_principles_and_promising_practices_on_Alternatives_to_Imprisonment.pdf.

(2.) *Nevoia de reglementare.* Era necesar un pachet legislativ destinat executării măsurilor și sancțiunilor neprivative de libertate, având în vedere faptul că, prin raportare la totalitatea măsurilor, sancțiunilor și pedepselor dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, o proporție covârșitoare este încredințată sistemului de probațiune, acesta nemaiputând fi doar un element complementar în arhitectura executării în materie penală, ci unul dintre pilonii acesteia, alături de tradiționalul sistem penitenciar. De altfel, și în expunerea de motive² care a însoțit proiectul legii analizate în acest volum se menționa că adoptarea noilor coduri a determinat introducerea în sistemul penal român a unor schimbări de substanță cu privire la sancțiunile și măsurile neprivative de libertate, impunând o reconfigurare a cadrului general privind executarea acestora. Cadrul anterior, reprezentat de câteva dispoziții din Legea nr. 275/2006, alături de reglementarea organizării serviciilor de probațiune, era insuficient. În plus, instituții noi, precum măsurile dispuse față de minorii ori cele dispuse față de persoanele juridice trase la răspundere penală, fiind de noutate în sistemul legislativ românesc, necesitau o reglementare distinctă.

Normele *de lege lata* la acel moment nu asigurau, într-o manieră completă și suficient de sistematică, aspectele de cooperare și complementaritate necesare asistării persoanelor supuse unor măsuri sau condamnate în cadrul procesului penal, fiind necesară o regândire a sistemului probațiunii, atât din punct de vedere organizatoric cât, mai ales, funcțional, astfel cum se arată în expunerea de motive³ aferentă Legii nr. 252/2013, reșezarea sistemului de probațiune efectuându-se, astfel, prin cele două legi.

(3.) *Măsurile de probațiune.* Fără a ne propune să efectuăm o analiză doctrinară a *măsurilor de probațiune*⁴, semnalăm că o abordare unică și unitară a tuturor tipurilor de măsuri și sancțiuni neprivative de libertate, prin raportare la diversitatea acestora - structurală și funcțională, este extrem de dificilă. Este evident că termenul de *probațiune*, în sensul său de sistem de aplicare a unor măsuri de probare a conduitei persoanei, împrumutat cu acest sens din reglementările străine, a fost impus în timp și a câștigat teren în fața înțelesului dat anterior în sistemul românesc noțiunii de *probațiune* – cu referire la procedeele probatorii din cursul procesului penal⁵.

Având în vedere faptul că nu au fost încredințate toate aceste măsuri sau sancțiuni unui singur sistem, pe de o parte, precum și faptul că sistemul național de probațiune este reglementat ca atare în Legea nr. 252/2013 – a se vedea art. 1 din această lege, pe de altă parte, apreciem că nu este necesară și nici posibilă cuprinderea acestora într-o sintagmă – de genul *măsuri de probațiune*. Într-o abordare riguroasă, se pot face referiri la măsuri de probațiune în cazul celor încredințate sistemului de probațiune, dar nu dincolo de acestea.

(4.) *Scurt istoric al probațiunii.* Rădăcinile probațiunii se regăsesc în sistemele de tip *common law* din Statele Unite ale Americii și Regatul Unit, fiind, însă, împrumutate relativ rapid și cu succes de sistemele de drept continentale, tocmai datorită eficienței și pragmatismului de care au dat dovadă⁶.

² Disponibilă la: <http://www.cdep.ro/proiecte/2013/100/20/9/em244.pdf>.

³ Disponibilă la: <http://www.cdep.ro/proiecte/2013/100/30/0/em245.pdf>.

⁴ Pentru o abordare critică a lipsei unei definiții oficiale a instituției, a se vedea A. D. Băncilă, *Executarea măsurilor de probațiune*, Ed. Universul Juridic, București, 2020, pp. 5-8.

⁵ Procedeele de probațiune sau procedeele probatorii reprezentau moduri de a proceda în folosirea mijloacelor de probă, a se vedea, în acest sens, V. Dongoroz, în V. Dongoroz, S. Kahane, G. Antoniu, C. Bulai, N. Iliescu, R. Stănoiu, *Explicații teoretice ale Codului de procedură penală român*, Academia Română, vol. V, ed. a 2-a, Ed. Academiei Române, Ed. All Beck, București, 2003, p. 173.

⁶ Pentru o descriere detaliată a istoriei și dezvoltării probațiunii în Europa, a se vedea A. M. van Kalmthout, I. Durnescu, *European probation service systems: A comparative overview*, Wolf Legal Publishers (WLP), Nijmegen, 2008, <https://www.cep-probation.org/knowledgebases/probation-in-europe-2008/>.